

S P R A W O Z D A N I A

OGÓLNOPOLSKIE SYMPOZJUM NAUKOWE NA TEMAT: „STUDIUM TEOLOGICZNE W ŚWIETLE *CREDO* PAWŁA VI, Z DNIA 30 CZERWCA 1968 ROKU.”

Teologicznemu środowisku Krakowa, konkretnie Polskiemu Towarzystwu Teologicznemu z jego prezesem ks. prof. dr W. Smereką na czele, przypada zasługa zorganizowania 25–26 XI 1968 r., a więc w niecałe pięć miesięcy od chwili ogłoszenia 30.VI.1968 r. przez Papieża Pawła VI *Uroczystego wyznania wiary*, sesji naukowej, poświęconej omówieniu jego węzłowych kwestii doktrynalnych.

Protektorat nad sesją objął osobiście Ordynariusz archidiecezji krakowskiej, Jego Eminencja Ks. Kard. Karol Wojtyła. Rezydencja arcybiskupów krakowskich była też miejscem, gdzie się odbywały obrady. W słowie wstępnym Ks. Kard. Wojtyła oświadczył, że uczestnicy sympozjum powinni czuć się w niej, jak u siebie w domu.

Z zaprojektowanych dziesięciu referatów wygłoszono tylko dziewięć. Ze względu na negatywną odpowiedź prelegenta, nadesłaną w ostatniej chwili, został opuszczony referat o Trójcy św. Również kolejność ich wygłoszenia uległa w trakcie sesji przedstawieniu.

W efekcie na sympozjum złożyły się następujące prelekcje: ks. prof. dr I. Różycki — *Grzech pierworodny*; ks. prof. dr L. Stachowiak — *Pismo św. albo Tradycja źródłem wiary*; ks. dr A. Zuberier — *Eucharystia*; o. dr R. Kostecki OP — *Eschatologia*; ks. dr L. Orzeł — *Ekleziologia a ekumenizm*; ks. dr J. Sieg SJ — *Teologia rzeczywistości ziemskiej*; prof. dr W. M. Bartel — *Kościół i jego troska o człowieka*; ks. dr A. Kubiś — *Kwalifikacja teologiczna*; ks. prof. dr I. Wojtowski — *Mariologia*. Ten ostatni został mianowany biskupem w sierpniu 1969 r.

Wszystkie wymienione tematy zostały zaczerpnięte z Pawłowego *Wyznania wiary*. Celem, który sobie stawiały, było przedstawić i zgłębić jego naukę w zakresie przez siebie wybranym.

Nie jest zadaniem niniejszego sprawozdania podanie streszczeń wymienionych referatów. Niemniej jednak dobrze będzie wskazać choćby kilkoma zdaniami na zasadniczą myśl przeprowadzoną przez prelegentów. I tak ks. prof. Różycki w pierwszym referacie sesyjnym, naszkicowawszy aktualną sytuację teologii na zachodzie zauważył, że doktryna o grzechu pierworodnym w nim zawarta, stanowi odpowiedź na niektóre tezy lansowane pod jej adresem. Szczegółowej analizie poddał on poglądy Flicka, Alszeghyego, Schmausa, Scheffczyka oraz Schoonenberga. Zauważył przy tym, że żadne z twierdzeń teologicznych o grzechu pierworodnym, które stopniem pewności teologicznej nie wychodzi poza *communis opinio theologorum*, nie zostało włączone przez Pawła VI do *Wyznania wiary*. — W szkicu przedstawiającym rozwój Tradycji staro- i nowotestamentowej jako jeden strumień płynący i potężniejący stopniowo w historii, ks. prof. Stachowiak wskazał przede wszystkim na jej organiczny związek z Pismem św. Jest ono tylko Tradycją spisana. Przy tym istnieje między nimi wzajemne oddziaływanie na siebie, które idzie tak daleko, że nie można oddzielać słowa pisanego od niepisanego. Biblia istnieje w żywym strumieniu Tradycji, która rozwija się w historii zbawienia. Chrystus, Słowo Wcielone, stanowi wypełnienie starej Tradycji i równocześnie powoduje w niej zasadniczy zwrot, daje początek nowej Tradycji. W przechowywaniu Tradycji bierze udział, pomimo swej szczególnej roli, nie tylko hierachia, ale cały Lud Boży. — Po przedstawieniu tego, co mówi na temat eucharystii *Credo*, a zwłaszcza zaakcentowawszy eklezjologiczny charakter jego wypowiedzi w tym względzie, ks. dr Zuberbier szerzej omówił wysiłki współczesnej teologii, której przedstawiciele podejmują, głównie w oparciu o fenomenologię, reinterpretację tradycyjnej nauki eucharystycznej Kościoła. Stwierdził on przy tym, że niektórzy teologowie wolą mówić o osobowej, a nie o rzeczowej obecności Pana w swojej gminie. Atakowana jest przez nich nie rzeczywistość obecności, ale jej urzeczowienie. Dotąd za wiele się mówiło anatomicznie o Ciele i Krwi Chrystusa w eucharystii, a za mało o obecności Jego Osoby. W sumie wypowiedź Pawłowa stanowi normę negatywną dla doktryny o eucharystii, tzn. określa granice, których nie wolno przekraczać, a nie zamierza przedstawić jej całokształtu. Stąd akcentuje ona zagadnienia znajdujące się aktualnie w centrum dyskusji teologicznych. — W referacie o. dr Kosteckiego szczególniejszą uwagę obecnych zwrócił sposób przedstawienia eschatologii chrześcijańskiej, a zwłaszcza jego język. Było to ujęcie tomistyczne w pełnym znaczeniu tego słowa. Ono też stanowiło specyfikę całego referatu. — Ostatni referat pierwszego dnia obrad wygłosił ks. dr Orzeł. Ukazał on w szczególności ekumeniczny charakter eklezjologii II soboru watykańskiego za-

wartej w Konstytucji dogmatycznej *Lumen Gentium* i innych dokumentach soborowych.

Drugi dzień obrad poświęconych *Credo* Ludu Bożego otwały dwa referaty wygłoszone kolejno, bez przerwy, przez ks. Siega i prof. Bartla. Centralnym tematem rozwiniętym przez ks. Siega był stosunek Kościoła do świata. Obecnie jesteśmy świadkami desakralizacji świata, zlaicyzowania instytucji, rozdziału Kościoła od państwa itd. W ten świat należy wprowadzić Chrystusa. Kościół stara się nie co innego, tylko to właśnie uczynić. Wiadomo z całą pewnością, że postęp cywilizacyjno-kulturowy ludzkości nie jest identyczny z rozwojem Królestwa Bożego na ziemi. Mówi o tym wyraźnie *Professio fidei*. Zasadą zaś Konstytucji o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes* jest ukazanie, w jakiej relacji pozostają ze sobą postęp świecki świata i wzrost życia religijnego ludzi. Bardzo starannie udokumentowany referat prof. Bartla ukazał olbrzymią troskę Kościoła, zwłaszcza papieży ostatnich dziesięcioleci o człowieka. Referent przytoczył na poparcie swej tezy szereg dokumentów kościelnych, a przede wszystkim encyklik papieskich. Więcej miejsca poświęcił przypomnieniu, co na ten temat mówi Konstytucja pastoralna *Gaudium et spes*. W swoim *Credo* Paweł VI podkreślił, że nie można identyfikować postępu ziemskiego świata z celem Kościoła. Wprawdzie Kościół głosi miłość bliźniego i niesie pomoc braciom, ale zasadniczym jego celem jest to, że oczekuje na Pana. — Referat ks. dr Kubisia podjął problematykę teologicznej kwalifikacji Pawłowego *Wyznania wiary*. Prelegent uczynił to w oparciu o analizę teologiczną wstępu, jakim Papież zaopatrzył swój dokument. Wstęp ów ukazuje bardzo duże zaangażowanie papieskiego autorytetu nauczycielskiego odnośnie *Credo* Ludu Bożego. Chce ono i to w sposób bardzo uroczysty, przypominający orzeczenia *ex cathedra*, reafirmować tradycyjne prawdy należące do depozytu wiary.

I wreszcie jedyny i ostatni referat popołudniowy sympozium ks. prof. Wojtkowskiego poruszył problematykę maryjną w papieskim *Wyznaniu wiary*. Szczególną uwagę zwrócił prelegent na tytuł Matki Kościoła, przypisywany Maryi. Zasadniczo wypowiedź Papieża na ten temat nie wykracza poza ramy mariologii II soboru watykańskiego. Nowością jest tylko poszerzenie zakresu jej macierzyństwa z wiernych na wszystkie dusze odkupione. Formuła ta jest bardziej dojrzała, niż formuła ogłoszenia Maryi Matką Kościoła, ponieważ odnosi się do wszystkich ludzi. Nawet dla tych, którzy nie mają jeszcze łaski, Maryja jest Matką.

Po każdym referacie miała miejsce dyskusja. Łączna dyskusja odbyła się tylko nad referatami ks. prof. Siega i prof. Bartla. Dyskusja ta, w całości wzięta, przyczyniła się do lepszego zrozumienia problematyki poruszonej w referatach, a niekiedy nawet ją uzupełniła. Zaangażowanie

w dyskusję było bardzo duże i prawie wszystkich uczestników sesji. Szczególniej jednak wyróżniał się głos ks. prof. Różyckiego. W niektórych wypadkach, np. po referacie ks. Zuberiera i o. Kosteckiego, słowo jego było prawdziwym koreferatem. Wszystkie uwagi ks. prof. Różyckiego były nie tyle głosem krytycznym, co raczej uzupełnieniem refleksji prelegentów. Za to aktywne i twórcze uczestnictwo w dyskusji sesyjnej wyraził wdzięczność ks. prof. Różyckiemu sam Ks. Kard. Wojtyła.

W sesji wzięli udział księża Profesorowie prawie ze wszystkich seminariów duchownych w Polsce, Akademii Teologii Katolickiej i Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Aktualna ilość uczestników wahała się w granicach sześćdziesięciu osób. Obradom przewodniczył ks. prof. Smereka, który też zagaił i zamknął sesję modlitwą i krótkimi przemówieniami, wskazującymi na ważność problematyki podejmowanej i osiągnięte rezultaty.

Ks. Kard. K. Wojtyła brał także, o ile czas mu pozwolił, aktywny udział w obradach, wysłuchując referatów i zabierając głos w dyskusji. Bardzo serdecznie podziękował np. prof. Bartłowi za referat. Na zakończenie sesji Ks. Kard. K. Wojtyła dokonał krótkiego podsumowania obrad, wskazując szczególnie na ich pionierski charakter na terenie Polski. Wyraził on pogląd, że przeszczepienie doktryny i ducha *Uroczystego wyznania wiary* w życie i świadomość religijną duchowieństwa polskiego i wiernego Ludu Bożego będzie zasługą w znacznej mierze odbytego sympozium naukowego na jego temat.

Ks. Adam Kubiś